

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Бурлака Д. О., аспірант

Полтавська державна аграрна академія

У статті досліджено теоретико-методичні та практичні засади управління прибутком і розроблено перспективні напрями його удосконалення. Досліджена теоретична сутність системи управління прибутком та значення її ефективної побудови для підприємства у контексті реалій сучасної економіки.

Ключові слова: *прибуток, управління прибутком, механізм, доходи, витрати, система управління прибутком.*

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки значення прибутку істотно зростає. Прибуток – це певний гарант прогресу економічної системи, а його відсутність – найяскравіший доказ регресу й соціального напруження. Як активний універсальний важіль державного впливу й регулювання економічними процесами прибуток надто чутливий до безлічі внутрішніх і зовнішніх факторів впливу, зокрема, бюджетно-податкової, цінової, інвестиційної та кредитної політики органів законодавчої і виконавчої влади.

Становлення та розвиток конкурентного середовища на ринку, динамізм факторів оточення підприємств та високий ступінь комерційного ризику, що традиційно присутній у суб'єктів господарювання, потребує від них ефективного управління прибутком на підприємстві. Являючись головною рушійною силою ринкової економіки, прибуток забезпечує інтереси держави, власників та персоналу підприємства. Розмір чистого прибутку залежить від багатьох умов: загальної суми прибутку підприємства, рівня його оподаткування; порядку нарахування та виплати дивідендів; системи та пропорцій розподілу чистого прибутку; порядку формування резервного капіталу. Сформована за рахунок прибутку частина власних фінансових ресурсів може бути використана на будь-які цілі виробничого розвитку: поповнення оборотних активів, інвестування в нове будівництво, реконструкція та модернізація підприємства, купівля цілісних майнових комплексів чи їх викуп в процесі приватизації, оновлення окремих видів основних засобів, купівля різних нематеріальних активів, розширення портфелю фінансових інвестицій і т. д. Тому управління прибутком, що включає в себе управління його формуванням, розподілом та використанням є необхідною умовою для досягнення підприємством конкурентних переваг на ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Маємо цілком погодитися з думками фахівців, які свідчать про те, що 70 % суб'єктів господарювання виходять з ринку з причини непередуманого та нерационального управління прибутком, тому однією з актуальних задач сучасного етапу є володіння керівниками та фінансовими менеджерами сучасними методами ефективного управління прибутком в процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Прибуток, який отримують підприємства у сфері виробництва продукції, робіт і послуг, хоч і є одним із головних джерел формування централізованих фінансових ресурсів держави, в значній своїй частині використовується підприємствами, які його одержали, на розширення виробництва, реконструкцію і технічне переозброєння основних засобів, удосконалення технології, заохочення працівників, соціальний розвиток колективів, тощо.

На сучасному етапі необхідний якісно новий підхід до теоретичного висвітлення і практичного обґрунтування рекомендацій щодо активізації ролі прибутку в економічній системі, зокрема, як основи розвитку суб'єктів підприємницької діяльності. В науковій літературі механізм управління прибутком досліджений ще недостатньо. Значна кількість праць з даної проблематики належить таким представникам науки як: І. А. Бланку, Д. А. Аллахвердян, Е. О. Вознесенському, З. С. Варналій, З. М. Васильченку, С. Ф. Голову, Г. В. Базаровій, В. К. Сенчагову, А. А. Бірману, В. М. Родіоновій, Д. М. Черваньову, В. М. Шелудьку, Є. Ю. Ткаченку та іншими.

Постановка завдання. Актуальність теми полягає в необхідності дослідження питань ефективного управління прибутком підприємств, оскільки він є основним показником господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Метою статті є дослідження теоретичних основ функціонування механізму управління прибутком підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід зазначити, що прибуток – найважливіша фінансова категорія. Він є показником, що відображає фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва, обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості. Зміст будь-якої підприємницької діяльності полягає у досягненні економічного ефекту у вигляді прибутку. Одночасно прибуток впливає на зміцнення комерційного розрахунку, інтенсифікацію виробництва при будь-якій формі власності. Він є не лише джерелом забезпечення внутрішньогосподарських потреб підприємств, а й джерелом формування бюджетних коштів держави.

Визначаючи поняття управління прибутком, необхідно чітко усвідомлювати, що прибуток не є безпосереднім об'єктом управління, оскільки його абсолютна величина є активним показником і безпосередньо залежить від зміни абсолютних величин інших фінансових показників господарської діяльності суб'єкта господарювання – доходів та витрат підприємства.

Система управління прибутком є складовою частиною загальної системи управління підприємством. Досліджувана система має певну структуру (рис. 1).

Розглядаючи першу складову системи управління прибутком – концепції управління, необхідно відмітити, що головною метою управління прибутком є забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному і перспективному періоді. Головна мета покликана забезпечувати одночасно гармонізацію інтересів власників з інтересами держави і персоналу підприємства.

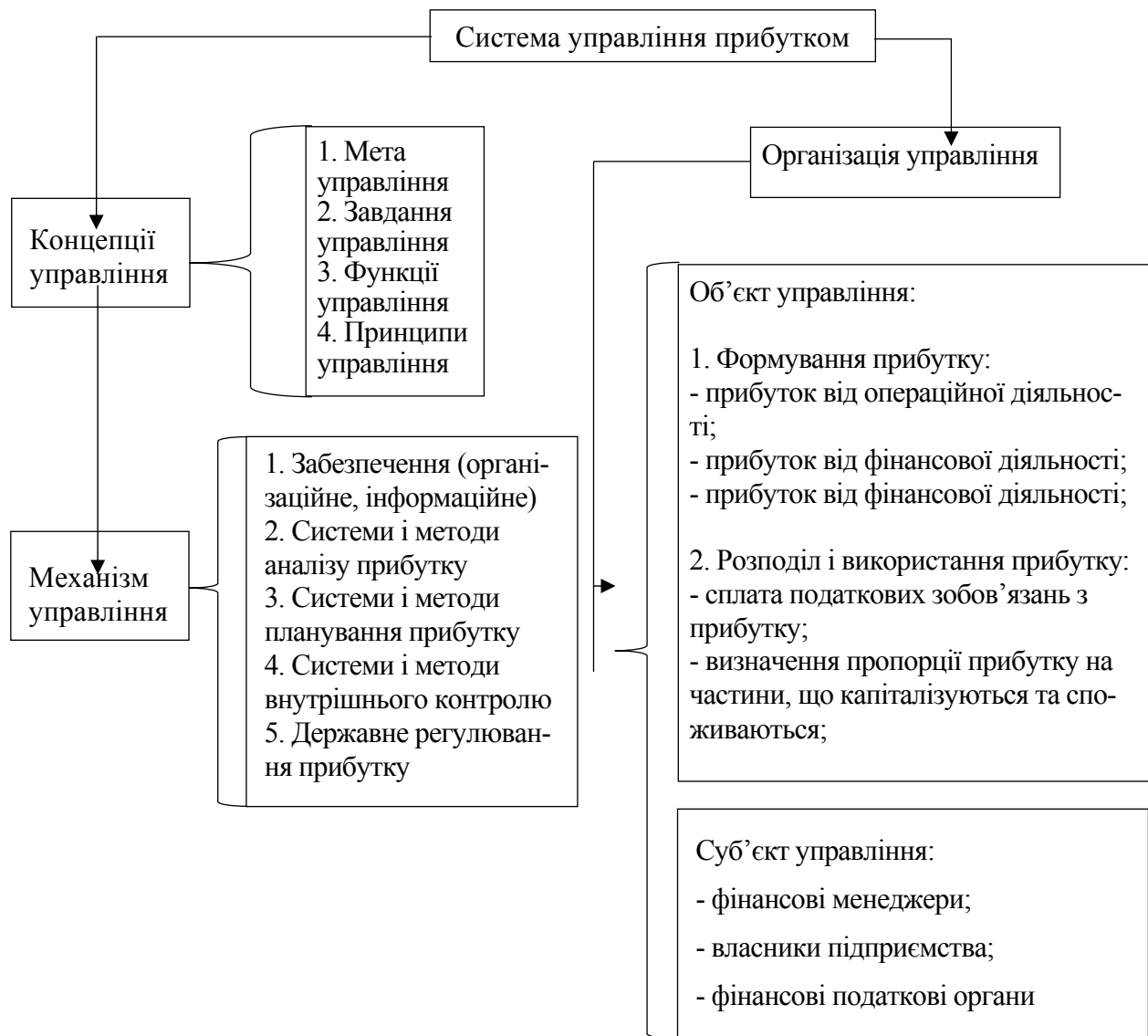

Рис. 1. Система управління прибутком підприємства

Значну роль в механізмі управління прибутком відіграє система організаційного забезпечення управління прибутком. Це взаємозалежна сукупність внутрішніх структурних служб і підрозділів підприємства, які забезпечують розробку й прийняття управлінських рішень щодо окремих аспектів формування прибутку та несуть відповідальність за результати цих рішень.

Управління прибутком підприємства має базуватися на певному механізмі, який є складовою частиною системи управління. Перш ніж розглядати механізм управління прибутком підприємства необхідно розкрити зміст терміну «механізм». Термін «механізм» походить із грецької мови, що в перекладі означає «знаряддя», «машина». У наукових економічних працях цей термін набув широкого вжитку з середини 60-х рр. XX ст., коли науковці почали досліджувати питання функціонування «механізму економічної системи». В економічній літературі зустрічаються різноманітні трактування терміна «механізм». З урахуванням багатоваріантності визначень даного терміна «механізм» можна трактувати як: знаряддя для реалізації певних рішень; систему (набір взаємопов'язаних елементів); процес (послідовність певних перетворень).

Слід зауважити, що з економічної точки зору механізм управління включає такі елементи: цілі та завдання управління; принципи управління; методи управління; організаційне та інформаційно-аналітичне забезпечення управління; ресурси управління (матеріальні, нематеріальні, трудові, фінансові, інвестиційні, інформаційні); нормативно-правове забезпечення управління; програмно-технічне забезпечення управління.

Механізм управління прибутком підприємства складається з елементів, що регулюють процес розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з його формуванням, розподілом і використанням. Маємо цілком погодитися із думкою І. А. Бланка, який виділяє чотири складові механізму управління прибутком підприємства, котрі представлено на рис. 2 [2].

Рис. 2. Елементи механізму управління прибутком підприємства

Слід зазначити, що реалізація мети управління прибутком на підприємстві потребує вирішення наступних завдань.

1. Планування необхідного рівня прибутковості від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.
2. Виявлення резервів зростання прибутку підприємства.
3. Визначення припустимого рівня ризиків, пов'язаних із операційною та фінансово-інвестиційною діяльністю підприємства.
4. Забезпечення ефективного контролю за розподілом та використанням прибутку підприємства.

До основних принципів, що знаходяться в основі управління прибутком належать:

1. Інтегрованість із загальною системою управління підприємством, оскільки прибуток є основним узагальнюючим показником діяльності всього підприємства, тому будь-які управлінські рішення, в кінцевому підсумку, впливають на його обсяг. Тому управління прибутком є складовою системи управління підприємством.

2. Комплексний характер прийняття управлінських рішень.

3. Високий динамізм управління.

4. Варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень.

Найбільш виважені управлінські рішення можна сформулювати тільки в тому випадку, якщо аналізуються кілька альтернативних сценаріїв розвитку господарської діяльності підприємства.

5. Орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства.

Механізм управління прибутком підприємства передбачає певну послідовність дій, спрямовану на забезпечення реалізації основної мети та завдань управління. Основною метою управління прибутком є пошук найбільш ефективних джерел його формування, напрямків розподілу й використання з метою забезпечення сталого розвитку підприємства та максимізації його ринкової вартості.

Висновки. Прибуток у ринковій системі господарювання відіграє позитивну роль, виступаючи як головний мотив господарської діяльності. До складу загальної системи управління прибутком входять такі основні блоки, як концепції управління, механізм управління та організація управління, спільна дія котрих забезпечує отримання прибутку необхідної величини. Динамічний розвиток підприємства неможливий без створення дієвого механізму управління прибутком, основною метою якого є забезпечення умов для ефективного формування, розподілу й використання прибутку у поточному і перспективному періодах.

Управління прибутком сільськогосподарського підприємства можна охарактеризувати як сукупність фінансово-правових та організаційно-технічних механізмів та методів прогнозування, планування і контролю доходів підприємства з метою забезпечення оптимального рівня рентабельності суб'єкта в довгостроковій перспективі, а також досягнення інших цілей корпоративної стратегії, яка представляє собою процес розробки і прийняття управлінських рішень. Управління формуванням прибутку сільськогосподарських підприємств має бути спрямоване на максимізацію розміру позитивного фінансового результату шляхом підвищення обсягів його діяльності, ефективного управління витратами, підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази та системи управління суб'єктом господарювання загалом.

Список використаних джерел:

1. Аранчій В. І. Фінансова діяльність підприємств : [навч. посіб.] / Аранчій В. І., Чумак В. Д., Смолянська О. Ю., Черненко Л. В. – К. : ВД «Професіонал», 2004. – 240 с.
2. Бланк И. А. Управление прибылью [Текст] / И. А. Бланк. – Киев : Ника-Центр, 2007. – 768 с.
3. Донець Л. І. Управління формуванням прибутку підприємства в умовах ринкових формування господарювання : монографія / Л. І. Донець, С. М. Баранцева. – Донецьк : Вид-во ДНУЕТ, 2009. – 255 с.
4. Іващенко О. В. Формування прибутку в сільськогосподарських підприємствах / О. В. Іващенко // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2009. – № 4. – С. 71–75.
5. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент : [навч. посіб.] / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. – К. : Знання, – 2005. – 485 с.
6. Кустріч Л. О. Управління прибутком підприємства [Текст] / Л. О. Кустріч // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. – 2010. – № 99. – С. 16–21.
7. Ткаченко Є. Ю. Система управління прибутком підприємства / Є. Ю. Ткаченко // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2006. – № 3. – С. 13–14.

Рецензент – к.е.н., професор Аранчій В. І.